

НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА В СПОРТА: АКТУАЛНА СИТУАЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ В БЪЛГАРИЯ И ЕС

Доклад от изследване

ОТНОСНО

Този документ е създаден в рамките на проекта "Честна Игра", осъществен с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

Цялата отговорност за съдържанието на този документ се носи от Фондация Билитис и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

www.activecitizensfund.bg

БЛАГОДАРНОСТИ:

Авторите биха искали да изкажат благодарност на екипа на Сдружение Бокая за незаменимата подкрепа в разпространението на анкетата сред спортисти и за споделения опит, препоръки и коментари относно настоящия доклад, както и на всички участници в анкетата, които разказаха своите истории.

АВТОР:

ЛИЛИЯ ДРАГОЕВА

РЕДАКТОР:

ПОЛ НАЙДЕНОВ

ДИЗАЙН:

МАНУЕЛА ПОПОВА

ФОНДАЦИЯ БИЛИТИС, ДЕКЕМВРИ 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

04

ВЪВЕДЕНИЕ

06

ИЗВОДИ ОТ
ДОКУМЕНТАЛНО
ИЗСЛЕДВАНЕ

13

ИЗВОДИ ОТ ОНЛАЙН
АНКЕТА СРЕД СПОРТИСТИ

18

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И
ПРЕПОРЪКИ

ВЪВЕДЕНИЕ

Проектът „Честна игра“ адресира проблем, за който у нас не се говори: дискриминацията на основа пол и полова идентичност, и насилието, основано на пола в спорта. Мерките за справяне с насилието, основано на пола в спорта, са неразделна част от мерките за справяне с насилието срещу жени и трябва да обхващат както професионалните, така и непрофесионални спортни дейности на всички възрасти и нива съгласно препоръка отправена от Международната работна група за жените и спорта [1]. Декларацията от Брайтън/Хелзинки 2014 [2] призовава правителствата, публичните институции, спортните организации и всички други, свързани със спорта, включително самите спортисти, да допринасят за изграждане на спортна култура, утвърждаваща равнопоставеността между половете и недопускаща насилието, основаващо се върху полов признак.

Спортът е поле, в което половите стереотипи играят важна роля, което води до чести прояви на насилие, основано на пола. Последното най-често се проявява като обиден език или жестове, включително сексуален тормоз, като засяга по-често момичета/жени, по-рядко момчета/мъже. Препоръка на Съвета на Европа CM/Rec(2010)9 изисква въвеждането на кодекс за спортна етика от спортните организации на всички нива, който включва предпазване от всички видове насилие, включително основано на пола и сексуално насилие. Превенцията на този вид насилие трябва да бъде неразделна част от обучението на треньорите и учителите по спорт.

У нас, насилието, основано на пола в спорта е недостатъчно изследвано, но отделни публикации в спортни медии показват недвусмислено, че половите стереотипи са една от причините за обиди и агресия в спорта. Спорадични медийни скандали разкриват присъствието и на сексуално насилие над жени в спорта. Бърз преглед на Етичните кодекси на спортните федерации у нас показва, че превенцията на насилието, основано на пола, не се споменава изрично. След отхвърлянето на Истанбулската конвенция през 2018 г. от българското правителство, говоренето по темата съзнателно се избягва, за да не бъде асоциирано с "въвеждане на джендър идеология". Проектът „Честна игра“ има за цел да подобри равнопоставеността между половете в спорта и да намали влиянието на обиден език, базиран върху половите стереотипи. Докладът от проведено в рамките на проекта изследване за оценка на ситуацията по отношение на насилието, основано на пола в спорта в България ще бъде използван като основа за разработване на стратегическа комуникационната кампания и застъпничество за нови политики.

Цели на изследването

Целите на изследването в рамките на проект „Честна игра“ са:

- генериране на нови знания за текущото положение в България относно насилието, основано на пола в спорта, посредством провеждането на онлайн анкета сред професионални спортисти и активно спортуващи любители;
- идентифициране и документиране на полезни практики от чужбина във връзка с разработване и предлагане на набор от препоръки, които да залегнат в основите на Наръчник с правила за превенция и борба с насилието, основано на пола в спорта, съгласуван с Министерство на младежта и спорта и разпространен сред спортни организации в рамките на проекта.

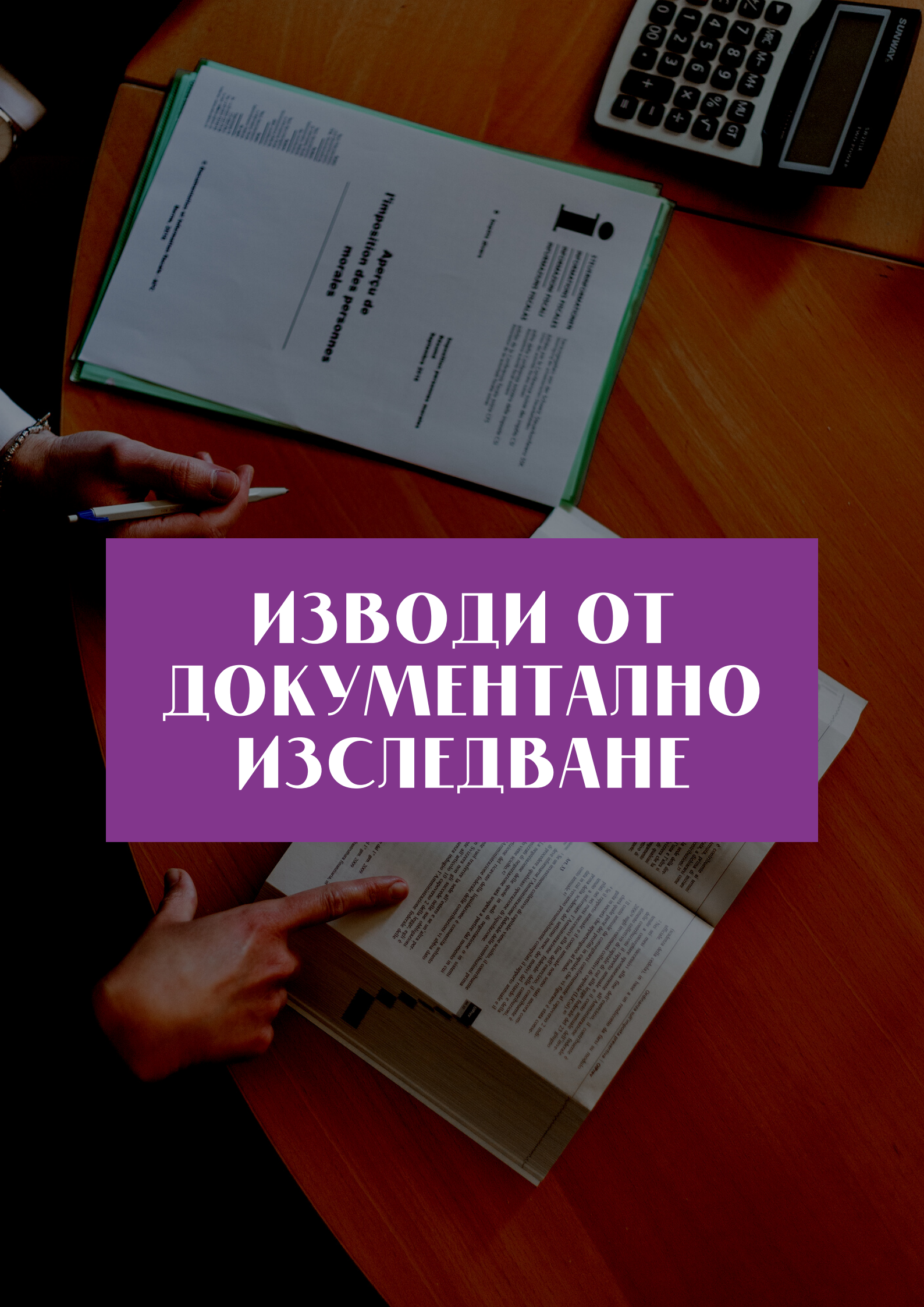
Методи и обхват на изследването

1. Документално изследване на добри практики

Изследователският екип на партньора по проекта Фондация Билитис проучи опита на други европейски държави, запозна се с проведени качествени изследвания относно разпространението на насилието, основано на пола в спорта в страните от ЕС. Фокус на документалното проучване беше идентифицирането на добри практики, прилагани както от държавата, така и/или от гражданския сектор, за предотвратяване/борба с насилието, основано на пола в спорта и насърчаване на „честната игра“. Идентифицираните добри практики са описани в секцията „Добри практики“ на доклада-анализ.

2. Онлайн анкета сред спортисти

Изследователският екип събра 205 отговора в онлайн анкета, насочена както към професионални спортисти, така и към редовно спортуващи любители. Въпросите в анкетата бяха насочени към идентифициране на най-честите проявления на насилието, основано на пола в българския спорт, честотата на тези проявления, най-честите жертви и извършители, както и мнението на респондентите относно ролята на треньорите и ръководствата на спортните клубове в превенцията на този проблем и адекватното му адресиране. Резултатите от анкетата са представени в секцията „Резултати от онлайн анкета сред спортисти“.

A top-down view of a wooden desk. In the upper right, a black and silver Sharp calculator is visible. In the center, a document with a green cover is open, showing a page titled 'Aperçu de l'imposition des personnes morales'. A hand is holding a pen over the document. In the lower left, another hand points to a page in a book or document. A purple rectangular box with white text is overlaid in the center.

ИЗВОДИ ОТ ДОКУМЕНТАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ

1. Насилието, основано на пола в спорта е невидим и слабо адресиран проблем

Най-мощното проучване на насилията, основано на пола в спорта в страните на Европейския съюз, иницирано от Европейската комисия и проведено през 2016 г., изтъква следните причини за слабата видимост на проблема:

„Един от най-важните изводи от изследването е, че понятието „насилие, основано на пола в спорта“ не е добре познато в страните-членки на Европейския съюз, въпреки че определени форми на насилие, които попадат в дефиницията на насилие, основано на пола се разпознават и адресират в някои страни. Това са най-вече сексуалното насилие и тормоз, и в по-малка степен, насилието срещу ЛГБТИК [3] хората. Понятието насилие, основано на пола в спорта обединява няколко проблема, които се адресират поотделно в рамките на други позитивни действия и етикети като „спортна етика“, „закрила на детето“, „безопасна спортна среда“, или „благосъстояние на атлетите“ (превод на автора)“. [4]

Изследването на Европейската комисия има за цел да идентифицира обхвата и проявленията на насилията, основано на пола в спорта. Теренни проучвания са проведени във всички тогавашни страни-членки, включително България. Дефиницията за насилие, основано на пола, използвана от ЕК за целите на това изследване е следната:

„насилие, насочено срещу човек, заради неговия пол (включително полова самоидентификация и изразяване на пола) или насилие, което наранява хората от определен пол диспропорционално“ [5]

Фокус в изследването на ЕК са отношенията между треньори и спортисти, други свързани със спорта лица (спортни лекари, ръководители на спортни клубове) и спортистите, както и отношенията между самите спортисти/активно спортуващи. Изследването обхваща както жени, така и мъже, и поставя особен акцент върху децата и младежите. Изследването също така експлицитно поставя въпроса за насилията срещу ЛГБТИК в спорта. Целевите групи са както на ниво професионален спорт, така и на ниво любителски и масов спорт.

Изследването установява генерална липса на надеждни данни относно честотата и формите на проявления на насилията, основано на пола в спорта, която е характерно за всички страни в ЕС. Тази липса на знания относно проблема се обяснява с подценяване на проблема, липса на изследвания, недостатъчна чувствителност по отношение на проблема и използването на различни дефиниции за проблема в различните страни.

Европейската комисия изтъква, че страните-членки на ЕС разполагат с правни механизми за преследване на повечето форми на насилие, основано на пола в спорта. В същото време, това преследване се затруднява от факта, че се прилагат различни дефиниции на едни и същи понятия, мерките спрямо определени форми на насилие, основано на пола, се прилагат в рамките на други рамкови политики за закрила и като цяло липсва единна системна политика за справяне с този проблем в страните-членки.

По отношение на политиките за превенция на насилието, основано на пола в спорта, резултатите от изследването на Европейската комисия показват, че по-малко от половината страни-членки на ЕС експлицитно говорят за насилие, основано на пола в своите рамкови политики в сферата на спорта, закрилата на децата, и равенството между половете. Особено рядко се споменава насилието срещу ЛГБТИК хората като форма на насилие, основано на пола. [6]

По отношение на практиките на превенция, същото изследване показва, че различните страни-членки прилагат различни подходи и практики, но повечето имат за цел ангажиране с превенция на проблема на треньорите и спортните клубове. Спортните организации са основните двигатели за прилагане на практики на превенция. За съжаление, тези практики рядко са обвързани с цялостна рамкова политика на превенция, прилагана системно от страната-членка на ЕС. Ресурсите за реализация на инициативи на терен с цел превенция на насилието, основано на пола в спорта, са малко и недостатъчни. Инициативите са като цяло слабо видими и труднооткриваеми, а ефектът от тях не е проследен и оценен. [7]

Не на последно място, изследването на Европейската комисия изтъква всеобщия проблем свързан със слабото докладване на инциденти, свързани с насилие, основано на пола в спорта. Няколко основни препоръки за повишаване на докладването и законовото преследване на насилието, основано на пола в спорта са формулирани в посока подобряване на политиките, подобряване работата на правоприлагащите органи за идентифициране и записване на случаи, които имат престъпен характер, подобряване на подготовката на треньорите на спортни клубове за борба с проблема и подобряване на условията за докладване на инциденти в рамките на самия спортен клуб. [8]

Един от направените изводи от изследването е нуждата от холистичен подход и постоянни последователни действия за справяне с проблема насилие, основано на пола в спорта. Ефективният подход за противодействие би следвало да включва действия в няколко различни посоки, сред които повишаване на осведомеността за проблема сред широката общественост, изграждане на капацитет сред треньори и спортни клубове за превенция, подобряване на прилагането на съществуващите законови форми на превенция и преследване на този вид насилие, като се обърне специално внимание на най-уязвимите групи жени, деца и младежи, ЛГБТИК хора, както и мониторинг и оценка на съществуващи инициативи и разпространение на добрите практики.

2. Насилието, основано на пола в спорта засяга диспропорционално лица, подложени на множествена дискриминация

Изследване на преживяванията на лесбийките, бисексуалните жени, трансполовите и интерсекс (ЛБТИ) жени в спорта, поръчано от Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (2021 г.), показва че ЛБТИ жените се сблъскват със специфични бариери в сферата на спорта, докато дискриминацията и насилието срещу тях остават широко непознати и невидими. [9]

Това изследване разглежда критично положението на ЛБТИ жените в спорта през призмата на две доминиращи схващания, които влияят върху участието на жените като цяло в спорта: а) идеята за запазване на женствеността в спорта и б) спортът като сфера на социален и физически контрол над женските тела.

Разглеждайки историята на участие на жените в спорта, докладът заключава, че професионалното участие на жени в тази сфера е доста отскоро – от началото на 1900 г. Постепенното навлизане на жени в спортове, традиционно считани за мъжки, като например бокса, е факт. То обаче се случва с паралелно натрупване на напрежение, свързано със страха от разчупване на социалните норми за женственост, както и с контрола над женските тела. Именно страхът от новите по-широки норми на женствеността (които спортът утвърждава) води до поставяне на редица бариери пред жени, които постигат значими резултати в различни спортове, включително силови спортове като бокс, борба, бойни изкуства. Спортът е терен, на който женската еманципация се сблъсква с все още доминиращите патриархални културни норми и това поражда редица проблеми за жените, които ги нарушават: различно заплащане на жени и мъже спортисти в едни и същи спортове, тормоз, вербално и физическо насилие (най-вече в пространства като съблекални и душеве), и директно изключване на жени от някои състезания. На този фон, не е учудващо, че жените, които са традиционно дискриминирани в обществото заради своята сексуална ориентация или полова идентичност/полови характеристики се сблъскват с още-по-силна стигма от останалите жени в сферата на спорта.

Всички форми на дискриминация срещу жени в спорта се базират на дълбоко вкоренения сексизъм в спорта. Различни проявления на този сексизъм са например правилата за контрол на участието на интерсекс жени в спортни състезания, различните форми на дискриминация и изключване, както и език на омраза спрямо лесбийки и бисексуални жени, свързани с приемането на хетеросексуалността като норма. Изследването разкрива и една слабо позната страна на т.нар. „защита“ на жените в спорта, която се случва на практика за сметка на ограничаването на трансполови жени от участие в професионалния спорт. Концепцията за „защита“ на жените в спорта представлява идеологическа база за насилие, тормоз, и език на омраза, насочен срещу транс жените на всички нива на участие в спорта. [10]

3. Сексуалното насилие в спорта като форма на насилие, основано на пола, се разглежда основно през призмата на сексуално насилие над деца и младежи

Докладът от изследването на насилието, основано на пола в спорта, инициирано от Европейската комисия (2016 г.) показва, че в няколко страни-членки политиките за закрила на детето включват правни норми за закрила на деца и млади хора от сексуално насилие в спорта. Такива норми най-често са: оценка на пригодността на (потенциалните) служители и/или доброволци да изпълняват функции, свързани с директна работа с деца, и забрана за определени хора (например осъждани за определени престъпления) да работят с деца.

Националните политики за закрила на детето в Кипър, Румъния и Великобритания посочват спорта като сфера, в която е възможно да се случи сексуално насилие над деца. Също така, изследването разкрива, че повечето национални политики за борба с насилието, основано на пола в спорта, обръщат внимание на нуждата от холистичен подход за справяне с проблема сексуално насилие над деца и младежи (включително тормоз) в спорта. Тези политики обикновено таргетират спортните организации (включително федерации и клубове), но прилагането им в повечето случаи не е задължително. Също така е необходимо да се отбележи, че съществуващите политики рядко споменават насилието, основано на хомофобия в спорта. [11]

Някои национални политики за превенция на сексуалното насилие в спорта (например финландската) съдържат и правила за действие в случай на обвинения (сигнали) за неправомерно сексуално поведение срещу деца в спорта. Много от практическите инициативи, идентифицирани в изследването на ЕК показват, че спортните организации също са фокусирани основно върху защитата на деца и младежи от сексуално насилие в спорта. [12]

4. Добрите практики за справяне с проблема насилие, основано на пола в спорта в страните на Европейския съюз

Добрите практики за справяне с насилието, основано на пола в спорта са разделени в 4 групи в доклада от изследването на Европейската комисия, описано по-горе. Тези групи са:

- Практики за превенция
- Практики за закрила на жертвите
- Практики за преследване на извършителите
- Предоставяне на услуги; сътрудничество между различните заинтересовани страни.

За целите на проект „Честна игра“ ние ще представим идентифицираните добри практики за превенция и предоставяне на подкрепа на жертвите от страна на самите спортни организации и треньори.

Добри практики за превенция на насилието, основано на пола в спорта в страните на ЕС

На първо място, добрите практики за превенция на насилието, основано на пола в спорта в страните на ЕС, са свързани с повишаване на осведомеността за проблема. Във Франция, Германия и Италия подобни инициативи за повишаване на информираността се случват текущо в последните години. Такива инициативи са конференции и семинари по темата на национално ниво, създаване на образователни материали и национални информационни кампании. Повечето от тези инициативи фокусират върху превенция на сексуалното насилие в спорта, особено над деца и младежи. Обученията по темата за насилие, основано на пола в спорта като цяло отсъстват във всички страни членки. [13]

България е една от 7-те страни от ЕС, в която изследването не установява нито една практика за превенция. Като една от причините за отсъствие на политики и практики за превенция на насилието, основано на пола в спорта в някои страни-членки на ЕС, докладът изтъква следното: спортните политики обикновено фокусират върху други сериозни проблеми, като например уредените мачове, употребата на допинг и насилието между феновете. От друга страна, насилието, основано на пола в спорта, се адресира в рамките на по-широки целеви програми за промотиране на спортна етика и безопасна среда за атлетите. В този смисъл, действията за превенция остават скрити под шапката на по-широки инициативи, насочени към етично спортсменско поведение, включващо се в понятието „честна игра“. Този подход има своите предимства в страни, в които темата за насилието, основано на пола, предизвиква обществен дебат и разцепление.

Новите политики на ниво Европейски съюз от последното десетилетие се отчитат като полезни за повишаване на вниманието към превенцията на насилието, основано на пола в спорта. Това са инициативата на Президентството на Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия от 2014 г. чрез предложението за стратегически действия за равенство между половете в спорта 2014-2020г.

Една от препоръките, свързани с превенция на насилието, основано на пола в спорта, насочено срещу ЛБТИ жени е кампаниите за повишаване на осведомеността и всички мерки за превенция да включват информация за многообразието на жените, които често стават обект на насилие и тормоз, основани на пола. В този смисъл, когато говорим за насилието над жени в спорта, е добре да се засегне темата за пресечността на идентичности, които поставят някои жени в по-уязвима позиция от други.

Добри практики за закрила на жертвите на насилие, основано на пола в спорта

Добрите практики са основно насочени към превенция и закрила на деца и младежи. На първо място, те включват оценка на надеждността на лицата, които ще имат пряк контакт с децата (персонал или доброволци в спортни организации, тренъори). Това включва проверка на криминалните досиета на потенциалните служители и доброволци. Осъжданите за неправомерни сексуални действия лица обикновено не се назначават в такива роли – в повечето страни има правна забрана за такива назначения. Добра практика е и създаването на бази-данни с криминално проявени лица в тази сфера, която да бъде използвана за референции. В няколко страни на ЕС съществуват подобни бази-данни, въпреки че има строг контрол на достъпа до тях.

В допълнение на правните мерки, добрите практики за закрила на потенциални жертви на насилие, основано на пола в спорта включват още: създаване на вътрешна организация в спортните клубове и федерации за докладване, разследване на сигнали, и ресурси за подкрепа на спортисти от всякакви възрасти. Във Франция, мениджърите на публични спортни институции получават подробен списък с правила за управление на инциденти, свързани със сексуално насилие в спорта. Всяка публична спортна организация е длъжна да има „пощенска кутия за подаване на сигнали“ за насилие, основано на пола от сексуален характер. Това създава възможности и за анонимно докладване, за да не бъде изложен на риск човекът, който докладва инцидента. Финландската спортна общност е утвърдила вътрешни правила за третиране на инциденти, свързани със сексуално насилие в спорта. В Ирландия, национален спортен съвет е утвърдил Етичен кодекс за спортни мениджъри, който съдържа ясни правила за управление на сигнали, както и описание на добри практики за защита на деца от сексуално насилие в спорта. В Швеция, Шведската спортна конфедерация е изготвила указания как да бъдат докладвани случаи на сексуално насилие в спорта към полицията, как да се говори с деца по тази тема, и как да се проследяват случаи на сексуално насилие в спорта. [15]

Като добра практика са идентифицирани и партньорствата на местно ниво между спортни и други организации, които работят с деца и уязвими общности, както и с органи на местната власт, полицията, други организации, предоставящи психологическо консултиране на жертви или на извършители. [16]

Създаването на Етични кодекси за тренъори и спортни организации е често срещана добра практика за създаване на безопасна и етична спортна среда, но изследваните кодекси рядко адресират експлицитно темата за насилието, основано на пола в спорта. Въпреки това, авторите на изследването стигат до заключението, че етичните кодекси могат да бъдат ефективен инструмент за превенция на насилието, основано на пола, наред с други форми на насилие в спорта, защото те създават стандарти на поведение, които следват норми и процедури, осигуряващи безопасна спортна среда за всички участници.

Тези стандарти могат да включват и специални процедури за превенция и адресиране на случаи на насилие, основано на пола. В този смисъл, етичните кодекси са полезен инструмент, който може да бъде широко промотиран сред спортните организации и федерации. [17]

Добрите практики за превенция на насилието, основано на пола, над ЛГБТИК хора са многобройни, но като цяло все още маргинални инициативи, които обхващат най-вече хора от ЛГБТИК общностите. Подобна практика е организирането на Гей игри (GayGames) [18] - аналог на олимпийски игри, които са отворени за хора с всякаква сексуална ориентация и полова самоидентификация и състезанията не са организирани по пол. Въпреки че са отворени за участници от всякакви сексуални ориентации и полови идентичности, Гей игрите дефакто привличат най-вече хора, които са част от ЛГБТИК общностите. В България, Фондация Билитис положи основите на София Прайд Спорт през 2018 г. Това е спортен фестивал, отворен за всички, който има за цел да намали неравнопоставеността на ЛГБТИ хората в спорта и да окуражи лица, които не се чувстват комфортно в масовата спортна среда да се включат в спортни дейности в безопасна за тях среда. София Прайд Спорт [19] беше подкрепен в две поредни години (2018 и 2019 г.) от Столична община, която финансира организирането на бягане по двойки, в което хетеросексуални партньори и партньори от същия пол имаха възможност да се състезават и същевременно да популяризират подход на недискриминация срещу лицата, живеещи с ХИВ. Събитието беше добре прието от гражданите, разхождащи се в Парк Заимов, София, и отразено в масовите медии.

Основните препоръки, които можем да извлечем от анализа на добрите практики за превенция на насилието, основано на пола в спорта, са следните:

- Практиките да бъдат съобразени с местния/национален контекст и конкретните нужди на уязвими групи в този контекст, които са потенциални жертви на насилие, основано на пола (жени, деца, ЛГБТИК);
- Практиките да подобряват прилагането на съществуващата правна рамка за защита от насилие, основано на пола и дискриминация, основана на пола;
- Да се прилага международен опит след адаптирането му към местния/националния контекст;
- Промотираните инициативи да бъдат проследявани и оценявани относно тяхната ефективност.

Тези основни изводи са изведени и в доклада на Европейската комисия от 2016 г., описан по-горе.

**ИЗВОДИ ОТ
ОНЛАЙН
АНКЕТА СРЕД
СПОРТИСТИ**

Демографски данни за участниците

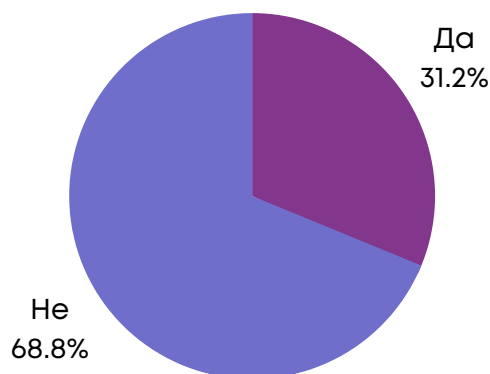
Онлайн анкетата по проект “Честна игра”, проведена от Фондация Билитис, привлече 205 респондента. 50.2% от участниците са на възраст между 25 и 39 години, 39% - 18-24 години, 9.3% - 40-55 години и 1.5% над 55 години. По отношение на пола, 59% от участниците в анкетата са жени, 39% - мъже, и 2% - друг пол. По отношение на сексуалната ориентация, 78% от респондентите са хетеросексуални, 7.8% - хомосексуални, 6.8% - бисексуални, 0.5% имат друга сексуална ориентация и 6.8% не желаят да отговорят на този въпрос. По отношение на тяхната връзка със спорта, 61% са активно спортуващи, 25.9% са професионални спортисти, 8.8% са треньори/ръководители на спортни клубове, и 4.4% са избрали опцията „друг“.

Изводи от онлайн анкетата сред спортисти

Въпреки че не може да претендира за представителност, тази онлайн анкета показва моментна снимка на ситуацията с насилието, основано на пола в спорта в България и по-конкретно, сексуалното насилие в спорта.

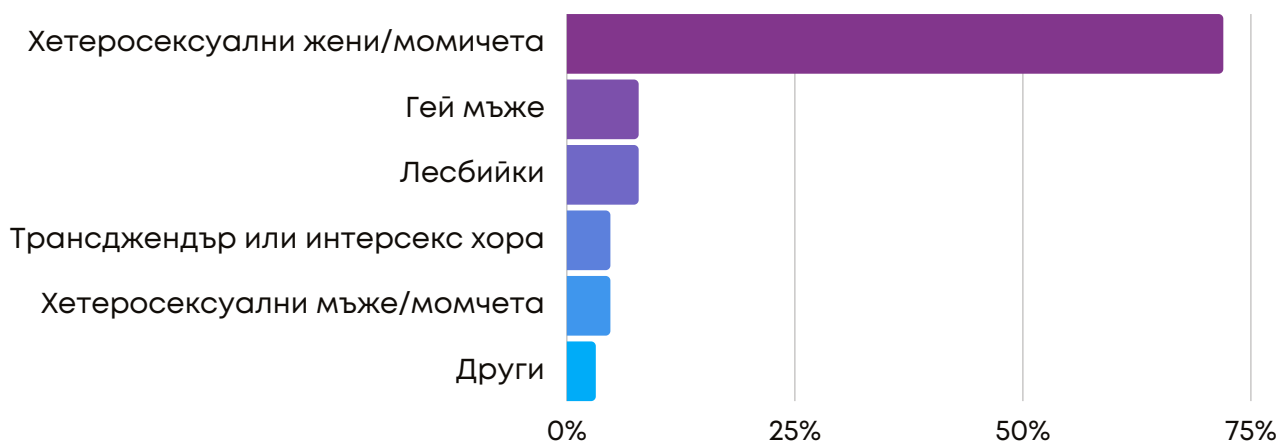
31.2%

**СА БИЛИ СВИДЕТЕЛИ НА
СЕКСУАЛНО НАСИЛИЕ ИЛИ
ТОРМОЗ КЪМ СВОИ
СЪОТБОРНИЦИ ИЛИ ЧЛЕНОВЕ
НА ДРУГ СПОРТЕН КЛУБ.**

Петдесет и един процента отговарят, че сексуалният тормоз се е изразявал най-често в подвиквания, подмятания със сексуален характер или сексистки език. Данните показват широко разпространение на сексистки език в спортните среди у нас. Физическият тормоз (насилие) под формата на сексуални докосвания също е широко разпространен: 31.2% от респондентите са били свидетели на докосване/опипване на интимни части от тялото на свои съотборници без тяхно желание. Близко 11% са станали свидетели на внезапно целуване по устните на лица без тяхно желание, а 9.4% от респондентите са били свидетели на подтиквање на лица към сексуален акт без тяхно желание. Тези проценти показват широкото разпространение на физически форми на сексуален тормоз, които допълват вербалните.

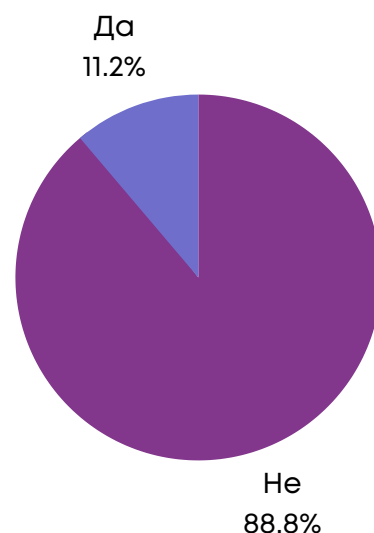
КОЙ НАЙ-ЧЕСТО Е БИЛ ОБЕКТ НА СЕКСУАЛЕН ТОРМОЗ?

По отношение на обекта на сексуален тормоз/насилие, данните потвърждават тенденциите, идентифицирани в други подобни проучвания в европейски страни: най-чести обекти на сексуално насилие в спорта са жените. Съгласно резултатите от анкетата, в 71.9% от случаите на сексуално насилие или тормоз в спорта жертвата е била хетеросексуална жена. В 7.8% от случаите, жертвата е била хомосексуален мъж. Също в 7.8% от случаите, жертвата е била лесбийка. В 4.7% от случаите, жертвите са били трансполови или интерсекс хора. Същият е процентът, в който жертвите са били хетеросексуални момчета/мъже. Три процента от респондентите избират опцията „друг“, което ще рече, че жертвите са били различни от избраните по-горе групи.

11.2%

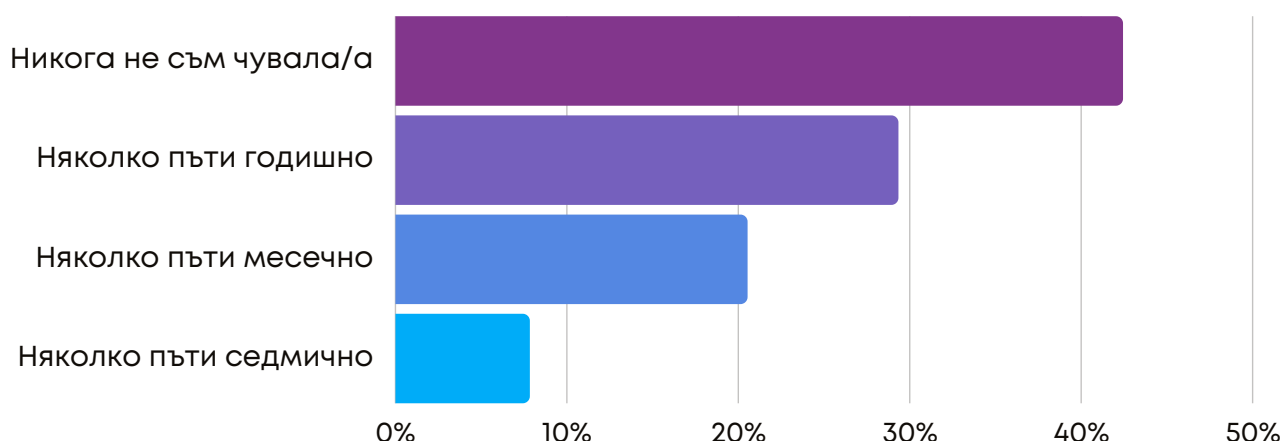
**ОТ АНКЕТИРАНИТЕ СА БИЛИ
ОБЕКТ НА СЕКСУАЛЕН ТОРМОЗ
ИЛИ НАСИЛИЕ, ОСНОВАНО НА
ПОЛА, В РАМКИТЕ НА КЛУБА, В
КОЙТО СПОРТУВАТ**

Когато са запитани дали самите те са ставали жертва на сексуално насилие/тормоз в спорта, 11.2% отговарят положително, като извършителите са съотборници (56.5%), треньори (21.7%) или други (21.7%). Съгласно тези данни, най-честите извършители на сексуално насилие/тормоз в спорта са самите спортисти/съотборници. Притеснителен е и високият процент отговори, които визират треньори като извършители на сексуално насилие над спортисти.

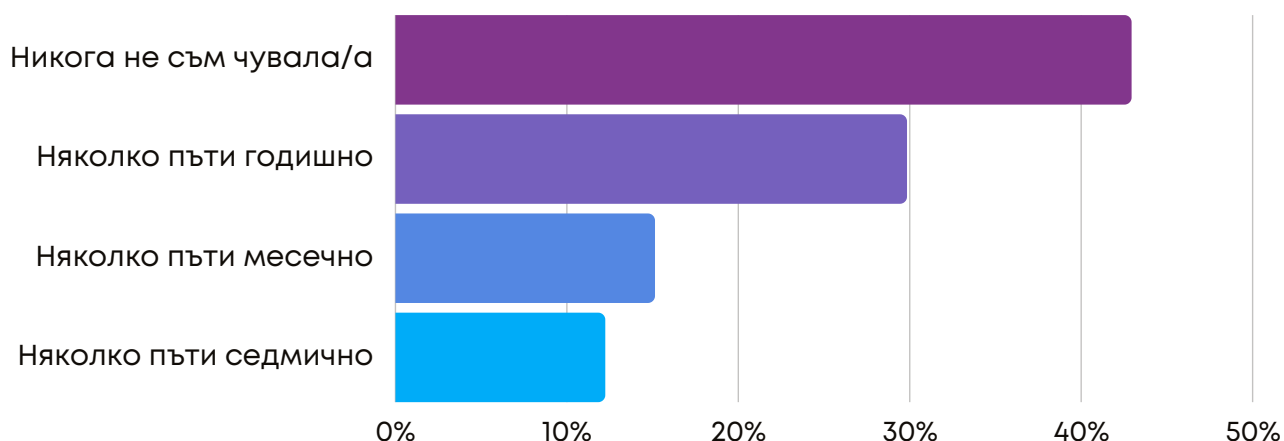
По отношение на честотата на вербалното сексуално насилие/тормоз в спортните среди, 42.4% от респондентите отговарят, че са чували вербални сексуални намеци, изказани към друг спортист през последната година. Тридесет процента са чували такива изказвания няколко пъти годишно, а 20.5% - няколко пъти месечно. Близко 8% от респондентите заявяват, че чуват подобни изказвания няколко пъти седмично.

КОЛКО ЧЕСТО СТЕ ЧУВАЛИ ВЕРБАЛНИ СЕКСУАЛНИ НАМЕЦИ, ИЗКАЗАНИ КЪМ ДРУГ СПОРТИСТ ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА?

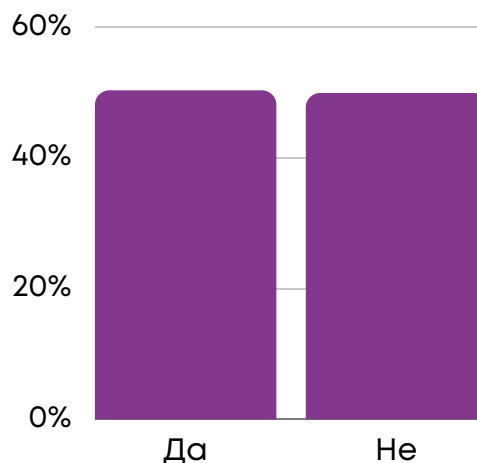
КОЛКО ЧЕСТО СТЕ ЧУВАЛИ ОБИДНИ ПОДМЯТАНИЯ, СВЪРЗАНИ С РЕАЛНАТА ИЛИ ПРЕДПОЛАГАЕМА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ ИЛИ ПОЛОВА ИДЕНТИЧНОСТ НА НЯКОЙ СПОРТИСТ/СПОРТИСТКА?

Нерядко насилието, основано на пола в спорта, е свързано с реалната или предполагаема сексуална ориентация на жертвата. Близко 30% от анкетираните са чували обидни подмятания, свързани с реалната или предполагаема сексуална ориентация или полова идентичност на жертвата няколко пъти годишно, 15.1% - няколко пъти месечно, а 12.2% - няколко пъти седмично.

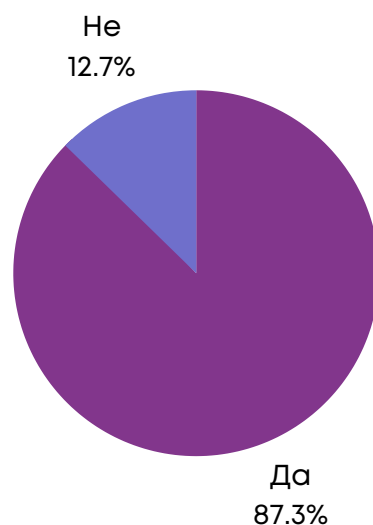
Насилието, основано на пола в спорта, е пряко свързано и с общоприетите разбирания за „женственост“. Резултатите от анкетата потвърждават този извод. Над 50% от респондентите са чували обидни подмятания към свои съотборници или други спортистки, които се занимават със спортове традиционно доминирани от мъжете (като „мъжкарана“, „лесбийка“, „обратна“ и т.н.). В същото време, 59.5% от респондентите са чували обидни обръщения към момчета, които не се справят със спортни предизвикателства от рода на „женчо“, „мека китка“, „педал“, „обратен“ и др.

**ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА,
ЧУВАЛИ ЛИ СТЕ ОБИДНИ
ОБРЪЩЕНИЯ КЪМ СВОИ
СЪОТБОРНИЦИ (ИЛИ ДРУГИ
АКТИВНО СПОРТУВАЩИ) ЖЕНИ/
МОМИЧЕТА, КОИТО СЕ ЗАНИМАВАТ
СЪС СПОРТОВЕ, ТРАДИЦИОННО
ДОМИНИРАНИ ОТ МЪЖЕТЕ:
ФУТБОЛ, БОРБА, ВДИГАНЕ НА
ТЕЖЕСТИ И ДР., ОТ РОДА НА
„МЪЖКАРАНА“, „ЛЕСБИЙКА“,
„ОБРАТНА“ И ПОДОБНИ?**

По отношение на превенцията на насилието, основано на пола в спорта, 87.3% от респондентите приемат, че тренинговете играят важна роля за превенция на сексуалното насилие/тормоз в клуба. Цели 90% от респондентите са съгласни с твърдението, че всеки спорен клуб трябва да има вътрешна политика и Етичен кодекс, който помага за превенция на насилието, основано на пола в спорта, както и за превенция на обиден език и нежелани сексуални действия.

**СЪГЛАСНИ ЛИ СТЕ С
ТВЪРДЕНИЕТО: „ТРЕНЬОРИТЕ
ИГРАЯТ ВАЖНА РОЛЯ ЗА
ПРЕВЕНЦИЯ НА СЕКСУАЛНИЯ
ТОРМОЗ В ОТБОРА/КЛУБА“?**

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Проведеното проучване потвърди предварителните допускания на авторите на изследването, че насилието, основано на пола в българския спорт и по-конкретно една от най-разпространените му форми – сексуално насилие и тормоз – са често срещани, но недостатъчно изследвани и незасегнати в съществуващите Етични кодекси на спортни организации и федерации. България е и една от страните, в които липсват практики за превенция. Участниците в теренното проучване потвърждават необходимостта от ангажиране на спортните организации и треньорите с мерки за превенция. Резултатите от международни проучвания показват, че спортните организации са най-активните популяризатори на стандарти на поведение, които изключват насилието, основано на пола в спорта.

Добрите практики за превенция на насилието, основано на пола в спорта от други страни-членки на ЕС, описани в настоящия доклад, ще бъдат използвани като основа за прецизиране на стратегията на проекта „Честна игра“. Следните идентифицирани добри практики могат да бъдат приложени за реализация на целите на проекта:

- Информационна кампания за повишаване на осведомеността за проблема, насочена към спортисти, треньори, спортни клубове и федерации, родители на спортисти, и редовно спортуващи граждани, както и към широката общественост.
- Създаване или осъвременяване на модел за Етичен кодекс на спортни клубове и федерации, който експлицитно засяга темата за насилието, основано на пола в спорта, и предвижда конкретни правила за превенция и справяне с проблема.
- Съгласуване на модела за Етичен кодекс с Министерство на младежта и спорта, както и провеждане на информационни срещи с треньори за разпространение на този кодекс сред клубове от цялата страна.
- Събиране на различни заинтересовани страни за обсъждане на мулти-секторен подход за адресиране на проблема, както и системна работа в мулти-дисциплинарни екипи за осигуряване на закрила на уязвими групи (жени, деца, ЛГБТИК спортисти).

ЦИТИРАНИЯ

[1] <https://iwgwomenandsport.org/>

[2] <https://iwgwomenandsport.org/brighton-declaration/>

[3] ЛГБТИК – лесбийки, гей мъже, бисексуални, транс, интерсекс и куйър хора.

[4] European Commission, *Study on Gender-Based Violence in Sport, Final Report*, p.11.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Accessed at:

<https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/5ba2f2/140221.pdf>

[5] Пак там, стр. 9.

[6] Пак там, стр. 11.

[7] Пак там, стр. 11.

[8] Пак там, стр. 13.

[9] ILGA-Europe, a EuroCentralAsian Lesbian* Community (EL*C), TGEU, Organisation Intersex International Europe (OI Europe), and European Gay & Lesbian Sport Federation (EGLSF), 2021: *LBTI Women in Sport: Violence, Discrimination, & Lived Experiences*.

Accessed at: <https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2021/08/20210810-violence-and-discrimination-against-LBTI-women-in-sport-2.pdf>

[10] Пак там, стр. 13.

[11] European Commission, *Study on Gender-Based Violence in Sport, Final Report*, p.34.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Accessed at:

<https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/5ba2f2/140221.pdf>

[12] Пак там, стр. 55.

[13] Пак там, стр. 83.

[14] ILGA-Europe, a EuroCentralAsian Lesbian* Community (EL*C), TGEU, Organisation Intersex International Europe (OI Europe), and European Gay & Lesbian Sport Federation (EGLSF), 2021: *LBTI Women in Sport: Violence, Discrimination, & Lived Experiences*, p. 23.

Accessed at: <https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2021/08/20210810-violence-and-discrimination-against-LBTI-women-in-sport-2.pdf>

[15] European Commission, *Study on Gender-Based Violence in Sport, Final Report*, p.68.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Accessed at:

<https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/5ba2f2/140221.pdf>

[16] Пак там, стр. 56.

[17] Пак там, стр. 56.

[18] Federation of Gay Games: <https://gaygames.org/>

[19] Фейсбук страница на София Прайд Спорт:

<https://www.facebook.com/SofiaPrideSports>